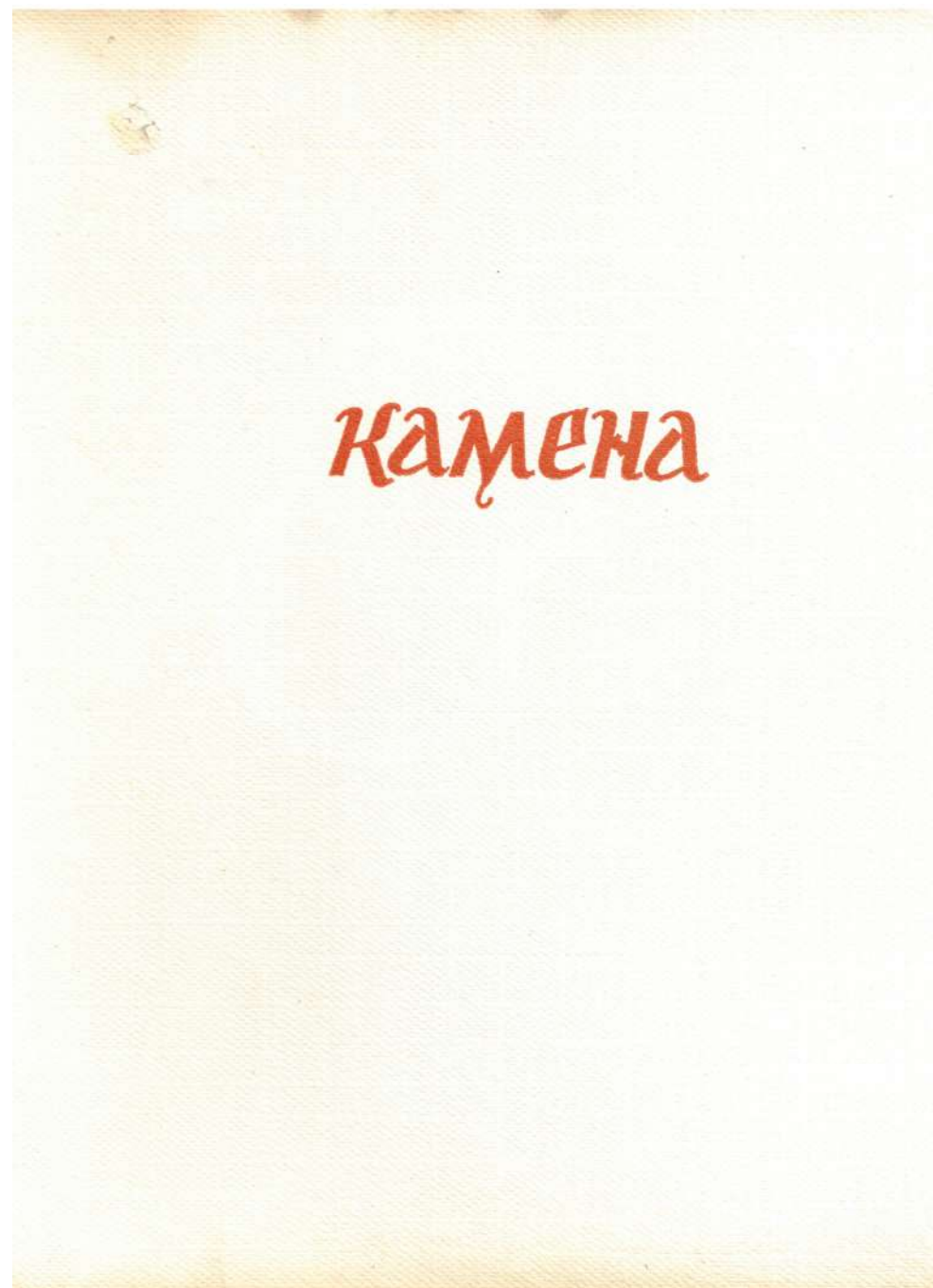
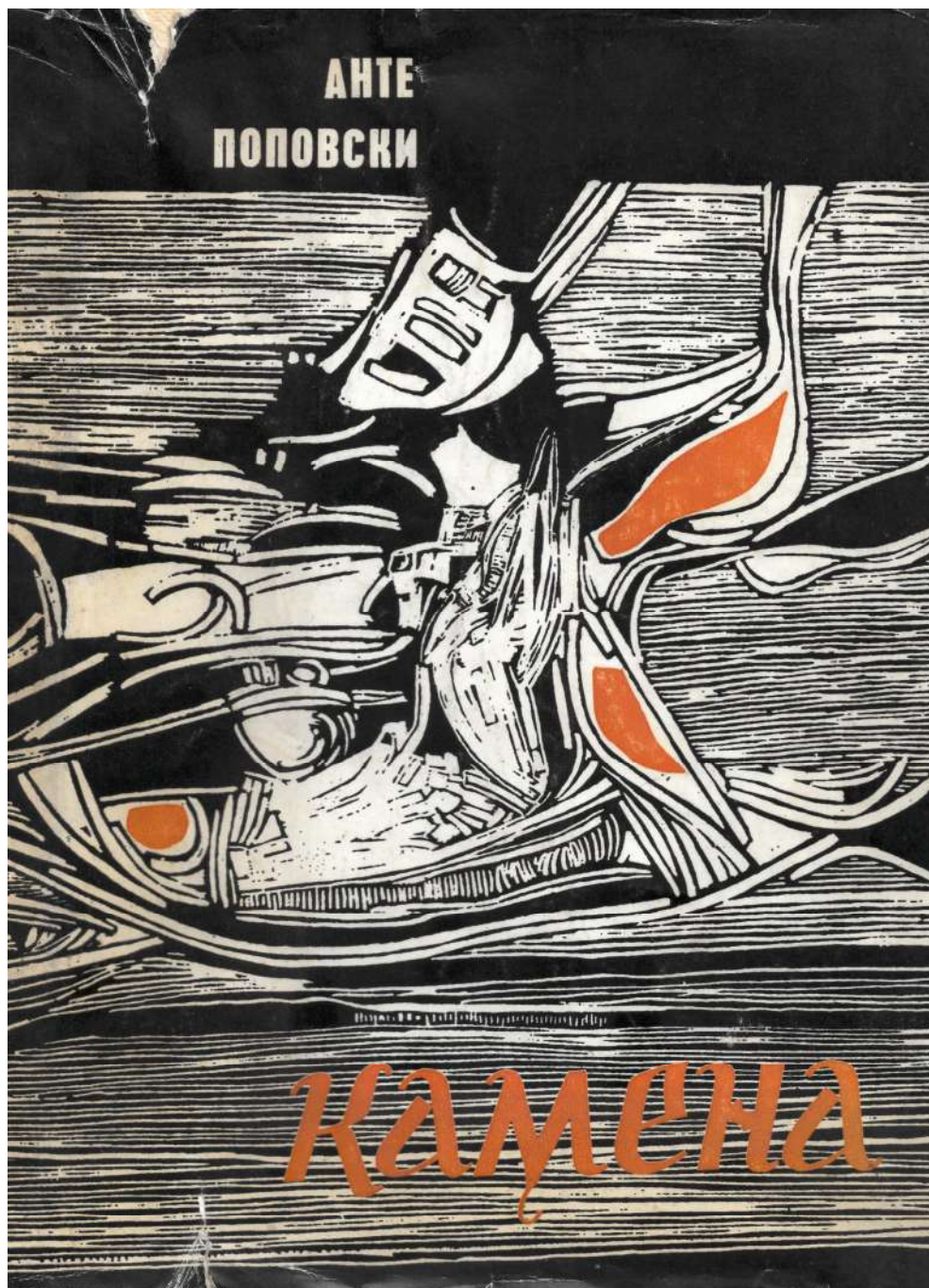

Анте Поповски е роден 1931 год. во Лазарополе. По завршеното средно и основно образование во Битола, медицински факултет завршил во Скопје. Почнал да пишува, претежно поезија, уште во училишните денови, а веќе како студент е афирмиран соработник во македонската и југословенската периодика. Негови бројни поетски и прозни текстови до денеска останале необјавени во книга.

Ги објавил следниве книги поезија:

Одблесоци, «Кочо Рацин», Скопје 1953 год.
Вардар, «Кочо Рацин», Скопје 1958; «Македонска книга», Скопје 1971 год.
Самуил, «Багдала», Крушевац 1963 год.
Непокор, «Култура», Скопје 1963 год. — Награда «Браќа Миладинови» и «11 Октомври»
Триптихон, избор, «Мисла», Скопје 1967 год.
Макови, избор, «Мисла», Скопје 1969 год.

Застапуван е во сите антологии на македонската поезија во земјата и во странство, а избор од неговата поезија е излезен 1972 год. на италијански јазик.

уредник бранко заревски
 главен уредник бане ковач

ликовни прилози ристо калчевски

ликовно и графичко обликување
 ристо калчевски
 миле неделкоски

АНТЕ ПОПОВСКИ

КАМЕНА

заедница за издавачка дејност
нип „нова македонија“
скопје, мај 1972 година

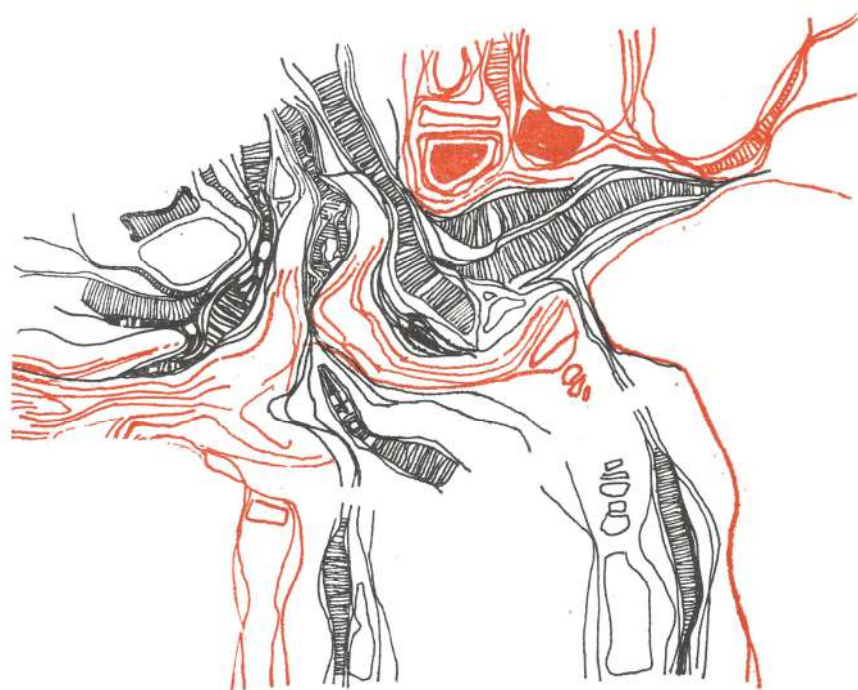
Анте ПОПОВСКИ го продолжува своето поетско истражување на татковината, зацртано со неговите поранешни книги *Вардар* и *Непокор*, раширувајќи го во просторот и продлабочувајќи го во времето.

Татковината не е само конкретизирана со имиња на локалитети и познати историски личности како во поранешните книги; во книгава поетот за неа се труди да најде органско, ако не и исконско, лежиште во елементите што ја сочинуваат и што ѝ обезбедуваат појако и потрајно постоење. Тие елементи се насетуваат зад зборовите одбрани да тежат како камен, низ еден поетски израз шкрт како домашните скрки, жесток како јужното поднебје и жилив како она семе што можеби сè уште не пркнало.

Во однос, пак, на времето поетот го бара лежиштето на татковината не само во читливата историја на која сè уште се секаваме — како што го чинеше тоа порано — туку и во несварената каша од минатото и, навистина, во митските, ако не и библиски, почетоци. „Времето се отвора“ кон оној нејзин почеток кога „пророците во коските бележеа знаци“. Оттука и не е чудо што одреден број од песните се наречени молитви — тие и се читаат како молитви за отворање на многу железни врати назад и напред во времето зад кон е заклучено нашето постоење. И ако љубовта кон татковината е грев рамен на гревот-источник на Адам и Ева, проклетството на поетот со тоа само се универзализира, а благословот се одбива како предвремен подарок или, навистина, милостина.

Анте Поповски не само што спаѓа меѓу оние одбрани современи македонски поети кои со својата поезија откриваат нови и валидни резултати; во книгава поетот, татковината и светот растат како неделив организам кој фаќа уште подлабок корен, шири поразграната крошна и зрее уште побогат плод.

Богомил ГУЗЕЛ

ЗА МНОГАЈА ЛЕТА

Ни морија ни јота — само една темна песна
Од која да изгори сè за да останат сами
— Амин.

Ни небо ни галица — само глас од далеку што иде
И стеблото што го ниша и тие под стеблото сами
— Амин.

Ни земја ни божјак — само троа месечина горе
И еден крст што да ги покрие сами
— Амин.

И таа забранета јаболка што ја отру душата
И прогонети во времето што нè остави сами
— Амин.

Услиши господи душу горких,
Адама и Еву самих
— Амин.

Ние што пророкувавме да не биде убаво многу
Туку само толку колку за да оздравиме
— Бевме обични луѓе.

Ноќта и нам нè се криеше меѓу трендафили под прозорец
Земјата ја пишувавме со мала буква
И кубинџа стоеја заклучени зад ридонте.

Се молевме кон небото — а гласот нè беше тежок
И паѓаше пак долу на земјата
За да не нè чуе ништо зашто немаше кој да нè чуе.

Беше време во какво никој друг да не се роди,
Господи.

РАЗБОЛИНА

Доста е сè зашто сè е вљубено до коска
и никој никого нека нема
сам секој своето нека го допреболи.

Штуро е душата себе си да се моли
Разбранета ноќ да ве врати
Низ маслинките земјата кон морето кога трчала.

Легнете далеку еден од друг
И в соне шум на море кога ќе ве разбуди
лека веќе ви нема.

— Ве отрула в крви нашата сина Разболина.

РАЗДЕЛИНА

Ви прераскажувам јас што толку долго бродев
Што видов нова земја и ново небо што видов
И пак што се вратив одново за да бродам.

Си мислев никогаш во мене не ќе догори свеќата моја — а догорува
Си мислев никогаш реките не ќе зајдат — а зајдуваат
Си мислев дека е веќе крај на сè — а сè одново почна.

Одново бродиш — а неа нигде ќе ја нема
И сè што ќе видиш пред да оземјиш, пред да онебееш
Ќе биде сликата:

Си играат две дечиња заборавени крај водата сина
Едното уште кружи — другото се вика Разделина.

МАГДАЛЕНА

Кога роси и дете кога си игра на улицата
И мајка од пекаде кога го довикува
И златна јаболка во дворот кога се ниша

Излезете на молитва
За вечна да биде таа слика
Зашто по многу време ќе застанеш под прозорец

И гледаш:

Веќе е есен и детето во тебе го нема
И пред тебе и сушата и лисјето венат
и ниту роси и којзнае каде е Магдалена . . .

НАШИТЕ КРАИШТА

Ќе си појдеме таму каде што никој не бил
Ќе си умреме сами и сами коските ќе си ги сместиме
Уште понајуг од кај што досега свршувало сè.

Ќе речат — си отидоа вчера или пред некој век
Завиткани во многу студ и во малку грев
И веќе ги нема.

Некогаш играјки децата ќе ја откопаат нашата плоча
Под неа ние, подолу тие, утре вие
Сите отруени од исти сншта

— В земи да си ги видеваме, барем, нашите краишта.

Од тој петок,
Со години,
Ти во твојата
И јас во мојата пустина

Кружејќи создадовме сонце.

Угреа само в соне, во една замаглина злата,
Кога догоруваше и времето
и кога и земјата на прсти се дигна

Скрбно пеејќи врз нашата пепел клета:

— За многаја лета, за многаја лета.

Ти излезе од Исток, но, никогаш не зајде.
Сите згаснаа
— Само светлината во тебе гори.

Како и сè друго — и зборот твој во мене се раѓаше
И како се обидов да го изговорам твоето име
Така гласот ми се скамени на усните.

Долго си трепереа таа ноќ гранките крај езерото
А по брегот си шеташе историјата
Со твоето име и со троа месечина во рацете.

ПАК

Ке дојди време кога да болни едно големо сонце
Зашто сега над него таи една голема сенка
И не се гледа црквата.

А покрај црквата некогаш течеше кротка вода
И вишеа стебла ангелите кај што беа распнати
И беше тихо месечина во крвта како да ти угрева.

По месечина две раце си гледаа нагоре
И низ многу темно со многу болка во душата
Низ полето усама некаде си одеше човек.

Што ако дојди време кога да болни сонце
Си оди незнајно кај напатен самик и чека
Месечина во крвта да му угреи.

КОБНА

Времето се отвора и почнува во мене да зборува
Преведувајќи ме во небо, во скрбна исповед
Во молитва по која во пустината вrne.

Времето се отвора и на прастар збор го одгатнува
Лузна по лузна и рана по рана записот на душата
И зошто земјата замириса на мене.

Времето се отвора и на овој бел лист
Има уште место за троа ноќ есени
И троа месечина од која лисјето вени

и
паѓа.

НА ВЈЕКИ ВЈЕКОВ

Замислен си седиш така со ноќи, со години
И гледаш ништо да не се помрдне
За да не го тури сонот на дечињата.

Квечерина некоја далечна камбана го ниша времето
И гледаш нешто од тебе како се кине
И си одминува.

Тие што не воскреснуваат гледаат под прозорците како одминува
историјата
И како догорува уште од пред три века некоја запалена свеќа
И како расцутува сè со горчините на вјеки веков.

АНДРОМЕДА

Ноќ и ден и години долго млечни дождови ќе бидат
И во сончеви порти кога ќе влезе Андромеда
Урна и дрво како скаменети близнаци ќе види.

Таму е темно и и пепелишта само од пресушени мориња
Таму е темно и пепелишта само од пресушени мориња
Небото распнато на крст се ниша
И глас од подземјето вие:

— Лош знак е душата себе си кога се моли,
И кога човекот остане само со сенката бледа,
Зашто тебе во ова созвездие те нема — а те гледам,

Некаде си — но, каде си,
Андромеда?

ВОДОЛЕА

Низ полето кога помина Водолеа
дотече една тиха река
И многу дечиња крај брег си играа,

Низ полето кога помина Водолеа
Три дена сонце јасно угреа
И в тихо соне земјата спиеше.

Низ полето кога помина Водолеа
Мајките од небото гледаа
Дечињата како им играат покрај реката

И глас детски нагоре како се искачува.

ОЛТАР

Наместо да ме населиш во тебе, да бидам твоја крв,
Ти од мене направи олтар
Пред него секој да се моли
— Така ме раздаде. Така ме уништи.

Наместо да го заборавиш моето име
Ти го вглоби во секој камен, го запиша на сите гранки
Па најтвоек повеј низ времето ме ниша
— Така ме раздаде. Така ме уништи.

Наместо под девет земји девет години пред тебе да ме закопам
Ти ме остави да скитам по патиштата
Со сите да те барам и нигде да не те најдам
— Така ме раздаде. Така ме уништи.

Некаде си — но, каде си?
Иже јеси — или не си?

ОЧЕ НАШ

*Целујеши всеу всех скверних и скорбних
А в вселени число неведомое гремит:*

*Раби твои горјат
и всјаки горјашчиј в солнцу своему горит.*

*Целујеши всеу сужњей низверженных
А на земли число неведомое гремит:*

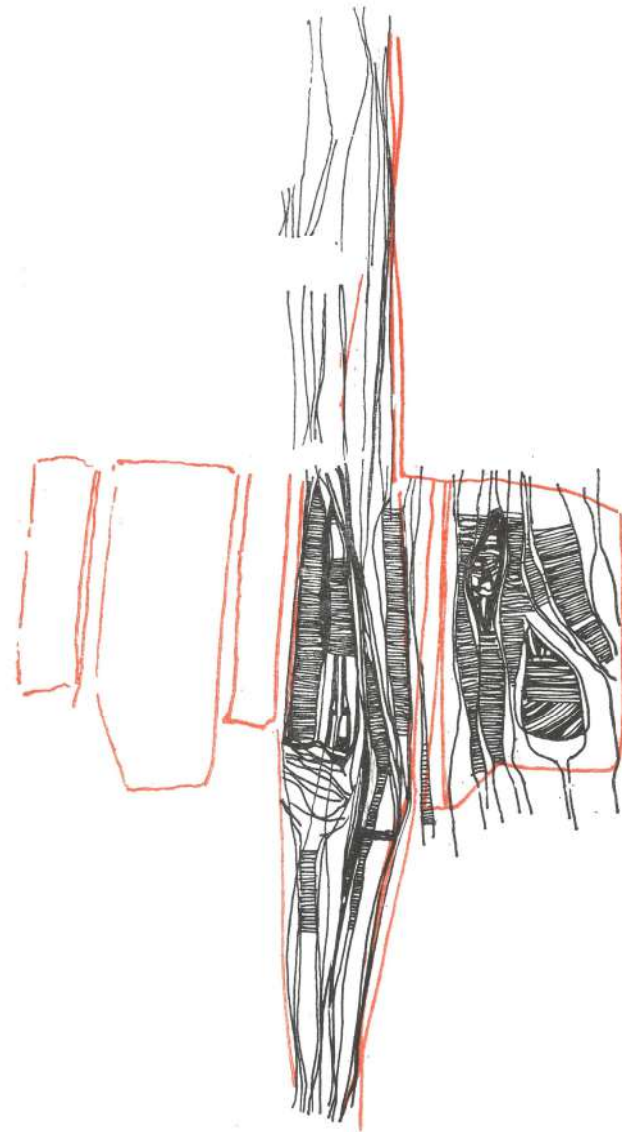
*Сожжгло времја, сожжгла вода
И риба на брегу помрела
И душа со душеју прощаетсја и верх с корњем.*

*Спаси нас, отче премудриј и безумниј,
Остави нас с стенами исплакнутых дождями древним
И пред погребением нашим заковај вечниј крст:*

*— До небесах, до луни плач
А polegум отечество мое да лежит.*

*Услиши, отче наш, всех низверженных и скорбных
Душа со душеју прощаетсја и верх с корњем
А ти не одвети нам:*

*— Где полден наш, југ наш,
И море наше где?*

БИБЛИСКИ ЛЕГЕНДИ

Госпот стори небото, земјата, снцето, месечината, ѕвездите.
И сетна поела морето, езерата, реките и извагоа рибите,
Пак рече и излегоа горе на земјата сфите дрва.
И јет земјата полна от дрва, от бука, от дабој, от врба,
от тополика, јасика, от селвиа, от бор.
от тополика, јасика, от селвиа, от бор.
И друзи се најдуат во орманот...
(Од „Четиријазичникот“
на поп Даниил)

ЛИЛЈАНИ

Дента откако отпочина Бог
Поворки стигнаа од краишта опашани со море
И гласот доаѓаа од кај ѕвездите.

А тука беа ридови голи и долу
Човек пеејќи ги успиваше лилјаните во поле
И жени стоеја до Светото дрво

И редеа:

— Кој ќе го прескочи Светото дрво
Тој ќе управува со божилакот
И ќе ги победи сите болештини и води.

ПРОКОБА

А денот нов кога би народот беше полегнат кај се најде
Зашто на местото на Светото дрво се раздени
Јагленосан труп суши и старост што зрачеше.

И се плашеше секој прокоба некоја да не го стемни
И фатен да гледа како го спепелува месечината
И во смил како го престорува:

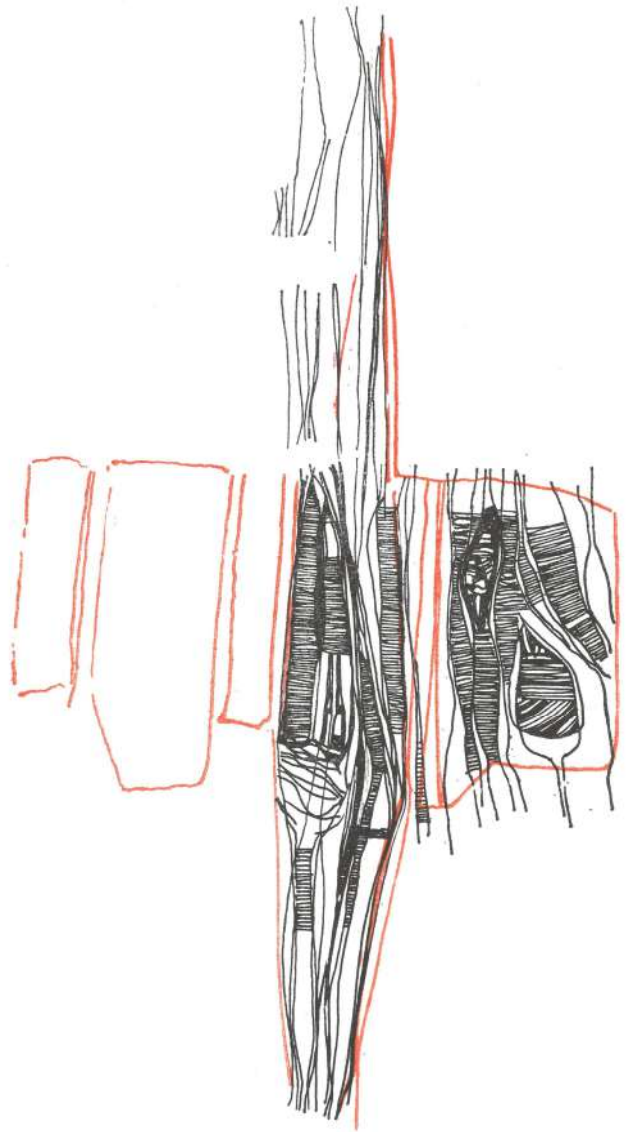
— Тој што ќе го прескочи Светото дрво,
Се на смил и на гороцвет што личи — ќе управува.

ПРОРОЦИ

Ноќта народот полегна на бреговите на Езерската земја
А кога се разбуди забележа мирис на изгорено жито
И многу смолница и планина скршена од магли.

Крај реката пророци в коски врежуваа знаци
И кобеа крај на сè до кај допира видот
И на сè до кај вторник по вторникот се повторуваше:

— Кој ќе го прескочи Светото дрво
Тој ќе управува со могилиците
И ќе ги спаси блиските.

БИБЛИСКИ ЛЕГЕНДИ

ПИСМО

*На брегот се слушаа едни божји свирки
Што довикуваа дожд а се покажа потоп
И по потопот сонце и несреќа многу потоа.*

*Тие што се спасија се преселија многу на исток
А откако имаа деца и нив ги поведоа на исток
Зашто оттаму доаѓаше знак дека уште натаму е сонцето.*

*Беше натаму зашто тој што не ќе го прескочи Светото дрво
Ќе остане на спротивната страна од сонцето
Како писмо издлабено во камен и така заборавено.*

ЖЕНА

Кога сакавме да се преселиме во земја онокрајна
Утрината надојде глас:

О, жено
Што остана на север
Неподвижна како лузна, како костур,

Каде си пеејќи
Допрена на сид
Да ми ја исцелиш раната

На душава што ми ја остави?

Каде си горка жено да видиш
Изгаснато сонце кај кружи од брег на брег, од југ на југ

Јагленосан да ме видиш
Жив во дамнината?

ГЛАС

Гласот престана и лошо велеше знакот
Во спротивна насока од времето летаа птици
И црешите што пред тоа фрлија плод изгореа.

И тоа што не беше од камен — се скамени
Та народот на крст ја преноќи ноќта
Слушајќи како пеат светците темно како пред погуба:

— Тој што ќе го прескочи Светото дрво
Ќе управува само со ѕвездите
И пусто ќе биде никој ако не го прескочи.

НЕДЕЛА

Неделата би најубав ден
За што тој ден Бог си починуваше и гледаше
Народот како се крие зад стеблата

Плашејќи се казна да не го снајде нова
И да не заврши пепел од неколот и снегот да не се стопи
Та нов потоп да го снајде.

Тој што го прескочи Светото дрво
Беше од таа страна на сонцето
Во долина на вечен студ и темно.

.....

Потоа дојде денот на новите скитања.

БИБЛИСКИ ЛЕГЕНДИ

8.

Свездочетец се врати од далечно патување по
небото

И според свездите претскажа
дека уште многу години и уште многу пат ќе
траат скитањата.

А бидејќи тоа беше ден на преселувања
Народи доаѓаа од кај морето оставајќи го само
та жестоко рикање ги прогонуваше и страв.

Тука земјата беше многу солена и црна
За што сè од изворот што ќе потечеше
суша го цицаше и жед.

И многу кинвали имаше со земја покриени
и се гледаше подолу едно златно езеро
и се слушаше глас дека ништо не нè дели од
затемнувањето

Тоа беше ден на скитања. Бог рече денот да се
вика скитија.

А затемнувањето не беше вечно и вечно не
 истраја ништо
 освен утрото и ноќта и Месечината што гинеше
 сама
 и сама од себе што се пресоздаваше.

Како маченици кон светлината дури се
 искачуваа
 на постела од распеана литургија плачеше
 младич
 а поплава надоаѓаше од ридовите

И кога надојдоа водите и кога се искачивме на
 ридот
 гледавме летото како се ниша од гласот на
 младичот

— врати се девојко моја горка,
 со златен меч сонце преполовено мое.

Тоа беше ден на разделбите. Бог рече денот да
 се вика разлија.

Таму каде што застанавме ние земјата
 продолжуваше сама
 и кога зад ридот очекувавме друго пак се покажа
 рид
 и вторник по вторникот и по маглите магли.

Се сменуваа суици и припек и само во југовина
 сè што се движеше пееше улици господи и
 херувими
 а воздухот повторуваше со години секој збор и
 секој глас.

И по многу темно и многу студ во душата
 се покажа пролет и во трагите што ги оставивме
 пролетта закопа мирис на посончевина.

Како се оддалечувавме — слушавме времето што
 идеше
 како ја тресе вселената пеејќи:
 Од каде доаѓа гласот ваш и кој ве закова за
 земјата

Вие без писмо што ги запишавте сите книги
 човекови?

Тоа беше ден на исчезнувањата. Бог рече денот
 да се вика бестрагија.

Слушавме како надоаѓа и топол ветер, а се
гледаше и времето
како започнува еден нов круг лутајќи
меѓу пештери и тишина во која разлистува сè.

Уште се гледаше едно торчливо езеро и спроти
него
Квечерина полека како се симнува од ридот
и толпи фатени за раце како се водат надолу.

А кога стигнаа до езерото видоа сид што се
издига високо
и на сидот многу лишај и билје црно што лачи
и што цеди надолу.

И кај ќе капнеш — гореше земјата.
и едно столетие будеше друго и друго по нив
се будеше
молејќи:

Ах, каде си и ти сега што управуваш со ѕвездите
и под нив утре што ќе се поткреваш.

Тоа беше ден на погибните. Бог рече денот да се
вика погибја.

А гаснеа ѕвездите и мртва светлина се будеше.
Полегнуваа житата и сè што ќе потераше
потеруваше невесело и болно

Ние лежевме прегрнувајќи ја земјата зашто само
таа можеше да нè спаси
И слушавме како кон нејзиното убаво време
и по патиштата шетаат црквени свона.

Лежевме ден и ноќ, ноќи и дни, а горе во
времето
светкаше крст и ние невини влегувавме во
историјата
и таму земјата каде што престануваше — ние
продложувавме сами.

Тоа беше ден на тираниата. Бог рече денот да се
вика тиранида.

Пресушија водите и во таа пустина
стојат осамени два брега
како два маченика во дамината.

И глас надоаѓа од оној ист рид
од кај што сакав да те преслам во земја
онокрајна
во миг светлина кога ме осветли јарка

Ти, таму на север,
неподвижна како лузна, како костур,
а јас — на твојот југ

кружам од рид на рид,
од брег на брег
жив во дамината.

Тоа беше ден на земја онокрајна. Бог рече денот
да се вика даминден.

Набргу пусто ќе е сè и некој далечен ќе се насели
мир
од пештерите, од небото каде што зајде сè
и од летото обоено со билје изгорено.

Ниедна мисла нема да продолжи да трае
тежината на пустошот ќе влече
и звезда по звезда ќе паѓа

ќе трае тоа толку колку што ќе потрае нашата
утрена
на постела распослан векот парче по парче дури
се собере
и последниот бран од праискони што лута
ќе нè покрие.

Зашто земјата каде што престануваше
ние продолжувавме сами.

Тоа беше ден на погубите. Бог рече денот да се
вика погубија.

МАКОВИ

1.

Тоа е корален звук на море што надоаѓа
Непознато писмо забележува еп
За земјата што ја разјадува цвеќе.

Прозрачна есен низ маховина свони
Со црквен од и молитва
Се раскопуваат
Сосидан во долина што гори.

2.

Од ова место не треба да се гледа сè:
Мачете се да ја откриете нокта
Низ стебло што се суши.

Безутешно ве ниша горчлив молк од распукана
земја

И безбожно по секој ваш довик
Се ниша сенка на море.

Во мала постојбина на усамени
Така храбро свртено на југ
стебло се суши...

Воздухот е расцветан
Звуци на запалени бои го опиваат полето
И небото почнува да се доселува
Во облик на звезда во секој заоблен плод.

Ноќ — и сешто свони...
Крвта е изменета,
Денот е засипнат,
Очите трајат...
Окован во виолет
Летопис за едно заборавено балканско цвеќе
Надоаѓа во далги.

Таму, уште натака
Воздухот е расцветан
И звуци на запалени бои го опиваат полето...

Веќе е замаглено.
Над нас прелетува птица
Што фрла сенка налик на Македонија.
Чекаме... Ништо не трепери.
Неколку нови сонца кружат
За да нè изнајдат.

Летото конечно догорува
И ете, тажно, во постојбина родена за цвеќе
Едноставно ќе си умрееш лете, квечерина.

Застанувам пред изгорените усни на летото
И тихо, тупајќи низ мракот
Ги гаснам црвените цветови.

Скаменет ја успивам и последната ѕвезда
И храбро го напуштам полето:
— Може за друг црвенеат цветовите?!

Утрото влегува низ свечени портали на плодот
Во сенка на моето дрво самува убавината.

Читајте го ракописот на виолетот
Запишан со звучни јоти.

Сребрени свона свонат слобода што тоне
Во една мала епоха сонатини.

А горе, околу, до измислената страна на светот
Се разложува долината
На поплочена тишина и свечености.

Запишан со звучни јоти
Еве го тој ракопис на макот
Како привидение на разболениите.

7.

Летото плови по тихо море
Од тимпани и корали.

Во сенка на измислена палма
Дише црн мрак.

Ноќ нема, брег нема и само земјата чедно
Копа по мраморот довикувања на селаните
по молњи.

Дното е попложено со ружи
Огромна сува река
Тече неумоливо како раѓање.

Од летото до морето
Со нож меѓу коралите
Гори девојче.

8.

Боите вршетејќи
Ја извлекуваат сега топлина на земјата.

Врз растурените сидишта на сенките
Во боја на портокал
Летото длаби крај.

Времето заспива во звук на далечна светлост
Вљубени, со жолти цветови во рацете
Тагуваат вечна ноќ.

Така многу го засакав тоа небо
Под кое погласно од звукот на поколението
Осетив нешто горчливо и тешко.

9.

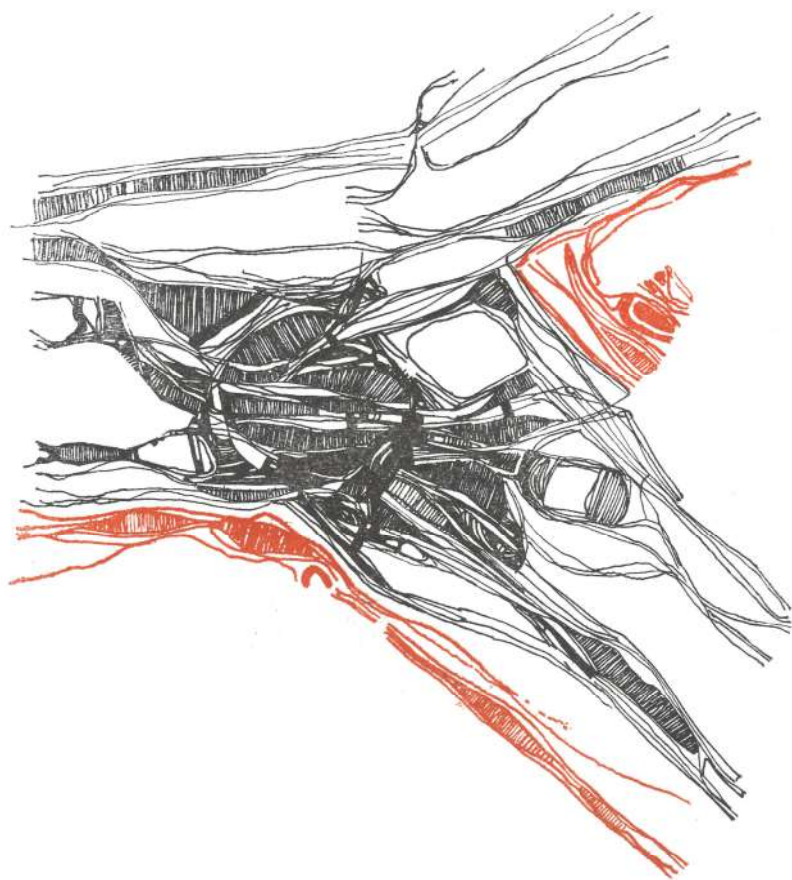
Догорува летото во созвучја на горчлив алт.
Низ поглед на дамнешно време шуми мало море
Изгаснува ноќта и нови пуустини расцветуваат.

На она што се раѓа во овој миг — му треба море!
 На она што умира во овој миг — му треба
 страстната душа на макот
 Како говор на запалени бои во црвено.

Догорувам во созвучја на горчлив алт.
Околу... Далеку... шуми дамнешно време
Со боја на пепел и со душа на дете.

10.

Толку многу го засакав тоа небо
Под кое погласно од звукот на поколението
Осетив нешто горчливо и — тешко.

СОНЧОГЛЕДИ

Со еден жесток удар
Пролетта го вознемири полето
И на молитва го крена.

Долж сето лето
Некоја темна боја се лачеше од земјата

И светци
Пеејќи темно како пред погуба

Ни држеа час по родопис.

Од прастаро темна засипната боја
Кружи околу тврдините
И го пали времето.

Оган нема
И храбро гледаш
Ветер како ја разнесува пепелта

На она што одамна го чекаш

Зад огромните магли што ги дига ветерот во
твојата пустина
Матно во погледот нешто се престорува во вода
И капка по капка во коренот на сончогледот паѓа.
И како дете што со млекото на мајката
Го вселува во себе и законот на чемерот и болот
Така во кренот некоја жива маѓија го оплодува
летото:
Црни и златни рани ископани во глава на ангел
Од праискони кружат крај тие сончеви реки
А сонце нема и лека нема:

Се крши стеблото
И паѓа сенката
Скитникот сам што си ја фрла за да почине во неа.

Наведнати врз земјата
Сончогледите го слушаат напевот на црната боја
И темнеат усамени и голи.

Јас, потпрен врз неколку букви
Гледам спокојно од нив ноќта како резбари крст
И како полека се вљубувам во неговиот древен
јазик

Единствен на светот само со идно време.

5.

*Свони сенасонцето
И во коренот темнота од нетемнота
И доба од доба се делат.*

*Вришти крвта
Коската се расчинува
Низ оброчишта пустоши некаков крај...*

...

*А зло или бог одново ги усна ѕвездите
И само таа, твојата ѕвезда е будна:*

Стои така загледана кон земјата и моли...

6.

*Од праискони некое темно своно
Ја опустоши нашата срж
И во предел на дивна усама нè весели.*

Попусто,

*Ниту е доба пред цветање
Ниту пак нешто гасне:*

*Некое темно своно
Ја опустоши нашата срж
И дивна усама околу се ниша.*

7.

Божице строга,
Ти што ми претскажа вечна скитија,
Ја претчувствувааш ли неодложноста
Една нова материја во облик на македониум
Дека ќе го обликува светот од пепел
Или ќе ни ги исцели раните?

8.

Студено е
И пред мапата на ова старостојбиште
Ја пееме својата последна утрена,
И како ја пееме
Така одзвива болката толку гласно
Саноќ за да потреперуваат сончогледите.

Издавач: Заедница за издавачка
дејност НИП „Нова Македонија“
Печатница „Нова Македонија“
Тираж: 1.500 примероци
Скопје, мај 1972 година